

Дочірнє підприємство
«КИЇВСЬКИЙ ХОРЕОГРАФІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА»
для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність:	024 Хореографія
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Освітня програма:	Хореографія
Вид дисципліни:	цикл професійної підготовки
Форми навчання:	денна/заочна
Кількість кредитів ЕКТС:	20
Мова викладання:	державна
Форма підсумкового контролю:	залік/екзамен

Київ-2020

Робоча програма «Мистецтво балетмейстера» за напрямом підготовки
02 «Культура і мистецтво», спеціальністю 024 «Хореографія»

Розробник:

Рехвіашвілі Аніко Юріївна: Професор. Народна артистка України

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хореографії

Протокол від «5» жовтня 2020 року № 2

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 20	Професійна	
Змістових модулів – 17	Рік підготовки	
	1, 2, 3, 4	
Загальна кількість годин – 600	Семестри	
Мова навчання: українська	I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII	
	Курсова	
	Практичні	
	246	80
	Самостійна робота	
	354	520
	Вид контролю:	
	I, V залік III, VI екзамен V курсова робота	

2. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Мистецтво балетмейстера» полягає в підготовці компетентного хореографа, керівника хореографічного колективу, який володіє навичками балетмейстерської діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є:

- засвоєння завдань та змісту балетмейстерської діяльності, сучасних вимог до творчої професії балетмейстера;
- ознайомлення з законами драматургії та специфікою їх використання в хореографії;
- ознайомлення з методикою постановочної роботи різних танцювальних форм та жанрів;
- ознайомлення з хореографічною спадщиною та зразками творчих постановок видатних балетмейстерів минулого та сучасності;
- формування вмінь та навичок роботи над постановкою танцю за записом, засвоєння методів обробки фольклорного матеріалу та надання йому сценічної форми;
- формування та удосконалення вмінь та навичок роботи над постановкою власних хореографічних творів різного рівня складності;
- формування організаторських вмінь та репетиторських навичок;
- розвиток творчих здібностей студентів, прагнення до вироблення власного балетмейстерського стилю;
- виховання танцювальної культури та прагнення до професіоналізму.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Фахові компетентності

ФК3. Здатність застосовувати теорію та сучасні практики хореографічного мистецтва, усвідомлення його як специфічного творчого відображення дійсності, проектування художньої реальності в хореографічних образах.

ФК9. Здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції.

ФК14. Здатність забезпечувати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, вміти застосовувати їх як виражальний засіб.

ФК15. Здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проєкту.

Програмні результати навчання дисципліни є:

ПРН 8. Розуміти хореографію як мистецький феномен, розрізняти основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрями, стилі хореографії.

ПРН 9. Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 10. Розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності.

ПРН 12. Відшукувати необхідну інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності.

ПРН 13. Володіти базовими принципами стратегій вітчизняного хореографічного мистецтва щодо культурної спадщини.

ПРН 14. Володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора.

ПРН 15. Мати навички використання традиційних та інноваційних методик викладання фахових дисциплін.

ПРН 16. Аналізувати і оцінювати результати педагогічної, асистентської-балетмейстерської, виконавської, організаційної діяльності.

ПРН 17. Мати навички викладання фахових дисциплін, створення необхідного методичного забезпечення і підтримки навчання здобувачів освіти.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Хореографічне мистецтво та її особливості

Тема 1.1. Хореографія – танцювальне мистецтво.

Класифікація видів мистецтва. Просторово-часова природа хореографічного мистецтва. Хореографія як зображально-виражальне, видовищне мистецтво. Синтетичність як одна із специфічних особливостей хореографії. Створення художнього образу. Формування професії «балетмейстер». Особистісні та професійні якості балетмейстера.

Тема 1.2. Жанри хореографічного мистецтва.

Балет – форма класичного танцю. Класичний танець. Бальний танець. Модерн – напрям сучасного сценічного хореографічного мистецтва. Естрадний танець. Характерний танець. Народно-сценічний танець.

Жанр як рід твору, що характеризується сукупністю формальних і змістовних особливостей.

Змістовий модуль 2.

Мистецтво балетмейстера – основи професійної діяльності.

Тема 2.1. Історія виникнення професійної підготовки балетмейстера. Перші знаменні роботи балетмейстерів. Перші школи і театри.

Тема 2.2. Види балетмейстерської діяльності.

Балетмейстер - постановник балету. Балетмейстер – постановник сучасної хореографії (нео-класика, модерн...).

Тема 2.3. Вимоги до балетмейстера.

Балетмейстер-керівник як особистість з морально-етичними якостями з ідейними і світоглядними принципами. Авторитет балетмейстера і його професіоналізм. Особисті якості балетмейстера, від якого залежить атмосфера в колективі (творчий і психологічний клімат). Методи роботи над створенням танцювальних образів.

Змістовий модуль 3.

Драматургія хореографічного твору.

Тема 3.1. Основи драматургії твору. Тема. Ідея. Сюжет.

Вистава як основний твір театрального мистецтва. Драма. Театральне мистецтво як вид мистецтва, в основі якого лежить художнє відображення життя, здійснене через драматичну дію, яку виконують актори перед глядачами.

Тема 3.2. Закон драматургічного розвитку хореографічного твору.

Поняття «драматургія твору». Закономірності драматургії, загальні для музичного, театрального, кінематографічного та хореографічного мистецтв. Специфічні особливості сценічної дії та її закономірні тенденції.

Драматург хореографічного твору та його функції. Єдність драматургії та режисерського рішення в хореографії.

Змістовий модуль 4.

Композиція хореографічного твору.

Тема 4.1. Поняття «композиція» в хореографії. Складові композиції танцю.

Поняття «композиція хореографічного твору». Відображення драматургії через композицію твору. Основні компоненти хореографічної композиції.

Тема 4.2. Хореографічний малюнок і його виражальні можливості.

Основні малюнки, використовувані в хореографії. Коло – найбільш повторюваний в танцях мотив. Лінійні малюнки. Можливості розвитку лінійних та

колових мотивів за рахунок темпу, перебудови, положення в просторі сцени. Закони перспективи. Малюнки симетричні та асиметричні. Поняття мізансцени.

Тема 4.3. Графічний запис хореографічного малюнку.

Нотація хореографічного малюнку шляхом графічного запису. Схематичне зображення танцювального майданчика. Умовні позначення.

Поділ малюнку танцю на елементарні складові, їх графічний запис. Текстові коментарі до графічного запису малюнку танцю.

Змістовий модуль 5. Хореографічний текст.

Тема 5.1. Хореографічний текст як елемент композиції.

Поняття «хореографічний текст». Хореографічний текст як один з основних компонентів композиції хореографічного твору, засіб вираження драматургії. Побудова хореографічного тексту твору шляхом сполучення лексичних структур танцю.

Тема 5.2. Пантоміма в хореографії.

Пантоміма як жанр сценічного мистецтва, в якому основним засобом створення художнього образу є пластична виразність людського тіла. Поза, жест, міміка – складові мистецтва пантоміми. Пантоміма в хореографії як особливий засіб створення хореографічного образу.

Змістовий модуль 6.

Музика в хореографічному творі

Тема 6.1. Музика як основа хореографічної дії.

Образна природа музики. Особливості музичної мови. Мелодія і ритм як чинники побудови дії в хореографічному творі.

Ритм як один з універсальних проявів прекрасного в природі і мистецтві.

Ритм як збудник руху в танці. Музика як ритмічна основа танцювальної пластики.

Тема 6.2. Робота з музичним матеріалом, концертмейстером, фонограмою.

Музична драматургія як основа хореографічної драматургії. Визначення драматургічної побудови музичного твору. Втілення образно-емоційного змісту музичного твору в хореографічних образах.

Мелодія і ритм як чинники побудови дії в хореографічному творі.

Визначення стильових ознак музичного твору.

Структурний збіг музики і танцю.

Змістовий модуль 7.

Зміст і сюжет хореографічного твору

Тема 7.1. Зміст хореографічного твору. Сюжет хореографічного твору.

Поняття «зміст хореографічного твору», «сюжет хореографічного твору».

Сюжет концертного номера з класичної хореографії – його зміст, тобто поєднання подій, що допомагають розкрити характер дійових осіб.

Розкриття в концертному номері сюжету, проблемних ситуацій через образно-художню систему танцю. Розкриття сюжету завдяки власним прийомам, художньому баченню автора.

Тема 7.2. Сюжетний (дієвий) танець.

Сюжетний танець – дієвий танець. Композиція танцю та розкриття сюжетної лінії. Розвиток драматургії в сюжетному танці. Хореографія сюжетних танців. Відображення конкретних явищ навколишнього життя і природи.

Тематика сюжетних танців у класичній хореографії. Мистецтво пантоміми в сюжетному танці.

Змістовий модуль 8.

Художній образ в хореографії

Тема 8.1. Засоби творення образу в хореографії.

Поняття «художній образ», «хореографічний образ».

Хореографічний образ в класичній хореографії як узагальнене художнє відображення дійсності через зображення конкретного явища. Хореографічний образ (ототожнений образу драматичному) як конкретний характер людини.

Зв'язок хореографічного образу з музичним твором. Залежність вирішення образу від сюжету та ідеї танцювального номера.

Тема 8.2. Хореографічний твір образно-емоційного характеру.

Хореографічний твір образно-емоційного характеру як хореографічна композиція, що не містить певного сюжету (безсюжетна), зміст якої складають власне пластично-танцювальні образи.

Виразальні засоби безсюжетного хореографічного твору.

Драматургія безсюжетного хореографічного твору, засоби її виявлення.

Безсюжетний балет, виникнення і розповсюдження жанру. Найкращі зразки безсюжетного балету.

Змістовий модуль 9.

Літературно-драматургічна основа хореографії.

Тема 9.1. Літературно-драматургічна основа хореографічної дії.

Зв'язок хореографії з літературою. Спорідненість хореографічного мистецтва з драматичним театром. Засоби вираження літературно-драматургічного змісту в хореографічному мистецтві.

Особливості постановчої роботи над хореографічним твором, створюваним за сюжетом, запозиченим з літератури.

Тема 9.2. Програма хореографічного твору. Лібрето.

Програма як літературна основа хореографічного твору, що містить викладення сюжету, ідеї, конфлікту, характеру дійових осіб.

Лібрето (з італійської “маленька книжечка”) як описання сюжету в програмі вистави, що допомагає глядачу зрозуміти дію, яка відбувається на сцені.

Створення програми та лібрето хореографічного твору.

Змістовий модуль 10.

Сольний танець.

Тема 10.1. Сольний танець та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.

Соло (від лат. solos - один, єдиний) як самостійна партія для одного виконавця. Сольний танець, його виражальні можливості.

Композиційне вирішення сольного танцю у класичних балетах.

Композиційне вирішення сольного танцю у сучасних постановках.

Тема 10.2. Варіація як музично-хореографічна форма. Монолог танцівника.

Варіація (фран. Variation – зміна) як музична форма. Варіація як хореографічна форма. Варіація як частина па-де-де, гран па. Варіація як самостійний епізод.

Види варіацій. Чоловіча варіація. Жіноча варіація. Партерна, стрибкова та комбінована варіація.

Монолог танцівника як вираження внутрішнього світу, почуттів та думок героя.

Змістовий модуль 11.

Дуетний танець.

Тема 11.1. Дует та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.

Поняття «ансамбль». «Дует» (від лат. duo - два) - ансамбль з двох виконавців. Види дуету. Танець в унісон. Танець чоловіка та жінки. Танець-діалог.

Форми дуетного танцю. Па-де-де. Дієвий діалог. Адажіо. Танцювальний дует, його вирішення в класичних та сучасних балетах.

Тема 11.2. Адажіо як музично-хореографічна форма. Трансформація адажіо в сучасній хореографії.

Адажіо (італ. Adagio – повільно, спокійно) як музична форма. Адажіо як хореографічна форма. Змістове наповнення адажіо. Партії партнерки та кавалера. Лексика адажіо. Композиційне вирішення.

Трансформація форми адажіо в сучасній хореографії.

Змістовий модуль 12.

Малі композиційні форми.

Тема 12.1. Хореографічна мініатюра.

Хореографічна мініатюра як мала композиційна форма хореографічного твору. Хореографічна мініатюра як складова балетної вистави. Характерні ознаки хореографічної мініатюри. Ідейність, лаконічність, оригінальність задуму та його втілення.

Склад виконавців. Відображення в хореографічній мініатюрі творчих і технічних можливостей конкретних виконавців.

Легка пристосовуваність до умов концертного виконання.

Тема 12.2. Ансамбль із трьох, чотирьох, п'яти виконавців.

«Тріо» (від лат. *tre* - три) - ансамбль із трьох виконавців. Тріо в балетній виставі. Па-де-труа. «Трійка».

«Квартет» (від лат. *quartus* - четвертий) - ансамбль з чотирьох виконавців. Різноманітні можливості створення танців для чотирьохвиконавців. Па-де-катр.

«Квінтет» як ансамбль із п'яти виконавців. Дієвий або дивертисментний характер малої композиційної форми.

Змістовий модуль 13.

Музично-хореографічні форми.

Тема 13.1. Па-де-де як музично-хореографічна форма, його трансформація в сучасній хореографії.

Па-де-де як музично-хореографічна форма. Формування класичної форми па-де-де у романтичну епоху. Складання кінцевої структури па-де-де у другій половині XIX ст..

Структура па-де-де: антре, адажіо, варіація (соло) танцівника, варіація (соло) танцівниці, кода. Адажіо як основна частина па-де-де. Драматургічні функції частин па-де-де.

Трансформація па-де-де в сучасній хореографії.

Тема 13.2. Гран па, його структура, його трансформація в сучасній хореографії.

Гран па як музично-хореографічна форма. Формування класичної форми гран па у романтичну епоху. Структура гран па: антре, адажіо, варіації (соло) танцівників, кода. Драматургічні функції частин гран па. Варіація як частина гран па. Особливості чоловічих та жіночих варіацій. Партерні та стрибкові варіації. Адажіо як основна частина складних музично-хореографічних форм (гран па, па даксьон та ін).

Трансформація гран па в сучасній хореографії

Змістовий модуль 14.

Масові композиційні форми.

Тема 14.1. Композиційні форми ансамблевих і масових танців.

Композиційні засоби виразності як практична робота над створенням хореографічної композиції відповідно до ідейно-образного задуму балетмейстера.

Тема 14.2. Кордебалет та його функції.

Кордебалет як група танцівників, які виконують групові танці, масові танці та сцени. Використання кордебалету як самостійно, в масових танцях, так і в поєднанні з ансамблем та з солістами. Кордебалет як відображення реалістичної спільноти людей (натовп «Дон Кіхот») або як емоційний «акомпанемент» танцю солістів.

Танець корифеїв як з'єднувальна ланка між танцем солістів та кордебалетом. Передача руху від соліста до кордебалету, і навпаки.

Змістовий модуль 15.Хореографічна сюїта.

Тема 15.1. Сюїтний принцип побудови музично-хореографічних форм.

Хореографічна сюїта як композиція, що складається з кількох танців, таких що чергуються за принципом контрасту, і поєднаних однією темою.

Симфонічна сюїта як основа хореографічних творів. Образне звучання теми та конкретність ідейно-сміслового змісту.

Зв'язок змісту з фольклором, літературними, музичними особливостями, особливостями життєвого укладу даної нації. Побудова балетної вистави у формі сюїти, яка складається із чергування різнохарактерних номерів, що розкривають єдиний образ.

Тема 15.2. Види хореографічних сюїт.

Класична сюїта, її структура. Національно-характерна сюїта у балетній виставі. Тематична сюїта, особливості її композиційної побудови.

Змістовий модуль 16.

Основи балетмейстерської діяльності.

Тема 16.1. Сфера діяльності балетмейстера.

Балетмейстер як організатор колективу. Балетмейстер-керівник як особистість з морально-етичними якостями та ідейно-світоглядними принципами. Авторитет балетмейстера, залежність від нього творчого психологічного клімату в хореографічному колективі.

Формування репертуару, роль концертної діяльності в творчому процесі хореографічного колективу.

Педагогічна етика керівника хореографічного колективу, вплив його авторитету на успішне вирішення творчих завдань.

Майстерність балетмейстера як вірно знайдене поєднання форми і змісту в танці. Визначення змісту танцю як завдання знайти найдосконалішу форму для вираження внутрішнього світу людини.

Тема 16.2. Постановочна та репетиційна робота.

Виникнення та формування задуму. Добір музичної основи твору, її аналіз. Робота з композитором, акомпаніатором, фонограмою. Розробка драматургічної та композиційної побудови твору.

Створення окремих частин та всього танцювального твору. Знайомство виконавців з музикою та змістом танцю, характеристикою епохи, в якій відбувається дія номера, тощо.

Постановка окремих частин та всього танцю в цілому. Розучування з виконавцями окремих рухів і комбінацій. Робота з солістами. Робота над масовими фрагментами.

Перевірка окремих партій, частин та всього танцю відповідно до часових вимог та драматургічного розвитку. Відпрацьовування «охайності» виконання рухів. Репетиційна робота над образами та манерою виконання

Змістовий модуль 17.

Балет як синтетичний жанр театрального мистецтва.

Тема 17.1. Літературно-драматургічна основа балетної вистави. Сценарно-композиційний план.

Хореографія як центр синтезу мистецтв у балеті. Заснування синтезу на принципі спорідненості мистецтв. Драматургія балету як конфліктний розвиток дії балетної вистави. Втілення драматургії балету в музиці та хореографії.

Складання балетмейстером для постановчої роботи над виставою сценарно-композиційного плану. Зміст плану. Опис і кількість дій, сцен, окремих номерів, кількість зайнятих дійових осіб та виконавців, загальна тривалість та тривалість окремих сцен та епізодів, завдання для всієї творчої групи.

Єдність літературної основи, музики і хореографії як основа драматургії балету.

Тема 17.2. Музика в балеті. Робота з композитором та диригентом. Музика – метроритмічна та образно-емоційна основа балету.

Узагальненість хореографічної дії та її розвиток у формах, аналогічних симфонічній музиці. Співпраця композитора і балетмейстера.

Диригент як керівник виконання балету, інтерпретації музики, узгодження її звучання з хореографічною дією.

Загальна музична концепція спектаклю. Створення музичної основи вистави за принципом компіляції: логічне чергування музичних епізодів згідно з сюжетом, вибір твору-лейтмотиву, визначення подовженості епізодів, їх скорочення чи збільшення (за рахунок повтору частин, купюр).

Робота над музичним матеріалом при створенні редакцій, відновленні балетів.

Тема 17.3. Робота постановника з художником.

Близькість ідейно художньої позиції, стилю, манери хореографа і художника. Знайомство художника з музичним матеріалом. Паралельна робота художника і балетмейстера з дослідження епохи, літературних, іконографічних джерел. Робота

художника над концертним номером у класичній хореографії: декораційне оформлення, ескізи костюмів, світлова партитура, інколи – деталі оформлення, бутафорія, реквізит.

Творчий задум і можливості сцени.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.		л.	пр.	с.р.
Курс I.								
Змістовий модуль 1. Хореографічне мистецтво та її особливості								
Тема 1.1. Хореографія – танцювальне мистецтво	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 1.2. Жанри хореографічного мистецтва.	10	-	4	6	11	-	1	10
Змістовий модуль 2. Мистецтво балетмейстера – основи професійної діяльності.								
Тема 2.1. Історія виникнення професійної підготовки балетмейстера.	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 2.2. Види балетмейстерської діяльності.	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 2.3. Вимоги до балетмейстера.	10	-	4	6	11	-	1	10
Змістовий модуль 3. Драматургія хореографічного твору.								

Тема 3.1. Основи драматургії твору. Тема. Ідея. Сюжет.	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 3.2. Закон драматургічного розвитку хореографічного твору.	14	-	6	8	12	-	2	10
<i>Усього годин за I семестр</i>	74	-	30	44	78	-	8	70
Змістовий модуль 4. Композиція хореографічного твору.								
Тема 4.1. Поняття «композиція» в хореографії. Складові композиції танцю.	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 4.2. Хореографічний малюнок і його виражальні можливості.	10	-	4	6	11	-	1	10
Тема 4.3. Графічний запис хореографічного малюнку	12	-	4	8	12	-	2	10
Змістовий модуль 5. Хореографічний текст.								
Тема 5.1. Хореографічний текст як елемент композиції.	12	-	4	8	12	-	2	10
Тема 5.2. Пантоміма в хореографії.	12	-	4	8	12	-	2	10
<i>Разом годин за II семестр</i>	56	-	20	36	58	-	8	50
Разом за рік	130	-	50	80	136	-	16	120
Курс II								
Змістовий модуль 6. Музика в хореографічному творі.								
Тема 6.1. Музика як основа хореографічної дії.	16	-	6	10	16	-	2	14

Тема 6.2. Робота з музичним матеріалом, концертмейстером, фонограмою.	16	-	6	10	18	-	2	16
Змістовий модуль 7. Зміст і сюжет хореографічного твору								
Тема 7.1. Зміст хореографічного твору. Сюжет хореографічного твору.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 7.2. Сюжетний (дієвий) танець.	18	-	8	10	18	-	2	16
<i>Разом годин за III семестр</i>	66	-	26	40	68	-	8	60
Змістовий модуль 8. Художній образ в хореографії.								
Тема 8.1. Засоби створення образу в хореографії.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 8.2. Хореографічний твір образно-емоційного характеру.	16	-	6	10	18	-	2	16
Змістовий модуль 9. Літературно-драматургічна основа хореографії.								
Тема 9.1. Літературно-драматургічна основа хореографічної дії.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 9.2. Програма хореографічного твору. Лібрето.	16	-	6	10	18	-	2	16
<i>Разом годин за IV семестр</i>	64	-	24	40	68	-	8	60
Разом за рік	130	-	50	80	136	-	16	120
III КУРС								

Змістовий модуль 10. Сольний танець.								
Тема 10.1. Сольний танець та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 10.2. Варіація як музично-хореографічна форма. Монолог танцівника.	16	-	6	10	18	-	2	16
Змістовий модуль 11. Дуетний танець.								
Тема 11.1. Дует та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 11.2. Адажіо як музично-хореографічна форма. Трансформація адажіо в сучасній хореографії.	18	-	8	10	18	-	2	16
Разом годин за V семестр	66	-	26	40	68	-	8	60
Змістовий модуль 12. Малі композиційні форми.								
Тема 12.1. Хореографічна мініатюра.	16	-	6	10	16	-	2	14
Тема 12.2. Ансамбль із трьох, чотирьох, п'яти виконавців.	16	-	6	10	18	-	2	16
Змістовий модуль 13. Музично-хореографічні форми.								
Тема 13.1. Па-де-де як музично-хореографічна форма, його трансформація в сучасній хореографії.	16	-	6	10	16	-	2	14

Тема 13.2. Гран па, його структура, його трансформація в сучасній хореографії.	16	-	6	10	18	-	2	16
Разом годин за VI семестр	64	-	24	40	68	-	8	60
Разом за рік	130	-	50	80	136	-	16	120
IV КУРС								
Змістовий модуль 14. Масові композиційні форми.								
Тема 14.1. Композиційні форми ансамблевих і масових танців.	24	-	12	12	16	-	2	14
Тема 14.2. Кордебалет та його функції.	26	-	12	14	18	-	2	16
Змістовий модуль 15. Хореографічна сюїта.								
Тема 15.1. Сюїтний принцип побудови музично-хореографічних форм.	26	-	12	14	16	-	2	14
Тема 15.2. Види хореографічних сюїт.	26	-	12	14	18	-	2	16
Разом годин за VII семестр	102	-	48	54	68	-	8	60
Змістовий модуль 16. Основи балетмейстерської діяльності.								
Тема 16.1. Сфера діяльності балетмейстера.	22	-	10	12	24	-	4	20
Тема 16.2. Постановочна та репетиційна робота.	22	-	10	12	24	-	4	20
Змістовий модуль 17. Балет як синтетичний жанр театрального мистецтва								
Тема 17.1. Літературно-драматургічна основа	22	-	10	12	24	-	4	20

балетної вистави. Сценарно-композиційний план.								
Тема 17.2. Музика в балеті. Робота з композитором та диригентом.	22	-	10	12	26	-	6	20
Тема 17.3. Робота постановника з художником.	20	-	8	12	26	-	6	20
<i>Разом годин за VIII семестр</i>	108	-	48	60	124	-	24	100
Разом за рік	210	-	96	114	192	-	32	160
Усього годин	600	-	246	354	600	-	80	520

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Тема	Кількість годин	
		денна	заочна
I КУРС			
Змістовий модуль 1. Хореографічне мистецтво та її особливості			
1.1.	Хореографія – танцювальне мистецтво (Створити етюд у супроводі музичного матеріалу з визначенням художнього образу без засобів хореографічного мистецтва).	4	1
1.2.	Жанри хореографічного мистецтва (Створити уривок у жанрі класичного танцю / історико-побутового танцю / характерного танцю / естрадного танцю).	4	1
Змістовий модуль 2. Мистецтво балетмейстера – основи професійної діяльності			

2.1.	Історія виникнення професійної підготовки балетмейстера (Підготовка рефератів: «Найкращий балетмейстер XVIII-XXст.» (за вибором); «Золотий фонд балету»).	4	1
2.2.	Види балетмейстерської діяльності (Завдання: Балетмейстер балету. Сучасний балетмейстер).	4	1
2.3.	Вимоги до балетмейстера (Завдання: Балетмейстер-керівник; Особисті якості балетмейстера).	4	1
Змістовий модуль 3. Драматургія хореографічного твору.			
3.1.	Основи драматургії твору. Тема. Ідея. Сюжет (Завдання: Вкласти сюжет переглянутої вистави; Визначити тему та ідею досліджуваного балету).	4	1
3.2.	Закон драматургічного розвитку хореографічного твору (Завдання: Проаналізувати драматургічну побудову переглянутої вистави в цілому; Проаналізувати драматургічну побудову окремих актів).	6	2
Змістовий модуль 4. Композиція хореографічного твору.			
4.1.	Поняття «композиція» в хореографії. Складові композиції танцю (Завдання: Хореографічний текст як елемент композиції танцю; Малюнок танцю як елемент композиції в хореографії).	4	1
4.2.	Хореографічний малюнок і його виражальні можливості (Завдання: Визначити основні малюнки в хореографії; Проаналізувати закони перспективи; З'ясувати основні принципи лінійних малюнків).	4	1
4.3.	Графічний запис хореографічного малюнку(Завдання: Визначити основні умовні позначки для запису хореографічного твору;	4	2

	Проаналізувати, яким чином відбувається поділ		
	малюнку танцю на елементарні складові; Опрацювати схематичне зображення танцювального малюнку).		
Змістовий модуль 5. Хореографічний текст.			
5.1.	Хореографічний текст як елемент композиції (Завдання: Поєднати в комбінації основні та сполучні рухи; Узгодити авторські комбінації з музичним матеріалом; Скласти із авторських комбінацій хореографічний текст етюду).	4	2
5.2.	Пантоміма в хореографії (Завдання: Розробити сюжет для постановки етюду з використанням пантоміми; Дібрати засоби пантоміми для втілення обраного сюжету, поєднання їх з танцювальними рухами; Створити композицію етюду).	4	2
II КУРС			
Змістовий модуль 6. Музика в хореографічному творі.			
6.1.	Музика як основа хореографічної дії.	6	2
6.2.	Робота з музичним матеріалом, концертмейстером, фонограмою.	6	2
Змістовий модуль 7. Зміст і сюжет хореографічного твору.			
7.1.	Зміст хореографічного твору. Сюжет хореографічного твору.	6	2
7.2.	Сюжетний (дієвий) танець.	8	2
Змістовий модуль 8. Художній образ в хореографії.			
8.1.	Засоби творення образу в хореографії.	6	2

8.2.	Хореографічний твір образно-емоційного характеру.	6	2
Змістовий модуль 9. Літературно-драматургічна основа хореографії.			
9.1.	Літературно-драматургічна основа хореографічної дії.	6	2
9.2.	Програма хореографічного твору. Лібрето.	6	2
III КУРС			
Змістовий модуль 10. Сольний танець.			
10.1.	Сольний танець та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	6	2
10.2.	Варіація як музично-хореографічна форма. Монолог танцівника	6	2
Змістовий модуль 11. Дуетний танець.			
11.1.	Дует та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	6	2
11.2.	Адажіо як музично-хореографічна форма. Трансформація адажіо в сучасній хореографії.	8	2
Змістовий модуль 12. Малі композиційні форми.			
12.1.	Хореографічна мініатюра.	6	2
12.2.	Ансамбль із трьох, чотирьох, п'яти виконавців.	6	2
Змістовий модуль 13. Музично-хореографічні форми.			
13.1.	Па-де-де як музично-хореографічна форма, його трансформація в сучасній хореографії.	6	2
13.2.	Гран па, його структура, його трансформація в сучасній хореографії.	6	2
IV КУРС			

Змістовий модуль 14. Масові композиційні форми.			
14.1.	Композиційні форми ансамблевих і масових танців.	12	2
14.2.	Кордебалет та його функції.	12	2
Змістовий модуль 15. Хореографічна сюїта.			
15.1.	Сюїтний принцип побудови музично-хореографічних форм.	12	4
15.2.	Види хореографічних сюїт.	12	2
Змістовий модуль 16. Основи балетмейстерської діяльності.			
16.1.	Сфера діяльності балетмейстера.	10	2
16.2.	Постановочна та репетиційна робота.	10	4
Змістовий модуль 17. Балет як синтетичний жанр театрального мистецтва.			
17.1.	Літературно-драматургічна основа балетної вистави. Сценарно-композиційний план.	10	4
17.2.	Музика в балеті. Робота з композитором та диригентом.	10	6
17.3.	Робота постановника з художником.	8	6
Разом		246	80

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.1.	Хореографія – танцювальне мистецтво	6	10
1.2.	Жанри хореографічного мистецтва.	6	10
2.1.	Історія виникнення професійної підготовки балетмейстера.	6	10

2.2.	Види балетмейстерської діяльності.	6	10
2.3.	Вимоги до балетмейстера.	6	10
3.1.	Основи драматургії твору. Тема. Ідея. Сюжет.	6	10
3.2.	Закон драматургічного розвитку хореографічного твору.	8	10
4.1.	Поняття “композиція” в хореографії. Складові композиції танцю.	6	10
4.2.	Хореографічний малюнок і його виражальні можливості	6	10
4.3.	Графічний запис хореографічного малюнку	8	10
5.1.	Хореографічний текст як елемент композиції	8	10
5.2.	Пантоміма в хореографії	8	10
II КУРС			
6.1.	Музика як основа хореографічної дії.	10	14
6.2.	Робота з музичним матеріалом, концертмейстером, фонограмою.	10	16
7.1.	Зміст хореографічного твору. Сюжет хореографічного твору.	10	14
7.2.	Сюжетний (дієвий) танець.	10	16
8.1.	Засоби творення образу в хореографії.	10	14
8.2.	Хореографічний твір образно-емоційного характеру.	10	16
9.1.	Літературно-драматургічна основа хореографічної дії.	10	14
9.2.	Програма хореографічного твору. Лібрето.	10	16

III КУРС			
10.1.	Сольний танець та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	10	14
10.2.	Варіація як музично-хореографічна форма. Монолог танцівника.	10	16
11.1	Дует та його хореографічне вирішення у класичних та сучасних постановках.	10	14
11.2.	Адажіо як музично-хореографічна форма. Трансформація адажіо в сучасній хореографії.	10	16
12.1.	Хореографічна мініатюра.	10	14
12.2.	Ансамбль із трьох, чотирьох, п'яти виконавців.	10	16
13.1.	Па-де-де як музично-хореографічна форма, його трансформація в сучасній хореографії.	10	14
13.2.	Гран па, його структура, його трансформація в сучасній хореографії.	10	16
IV КУРС			
14.1.	Композиційні форми ансамблевих і масових танців.	12	14
14.2.	Кордебалет та його функції.	14	16
15.1.	Сюїтний принцип побудови музично-хореографічних форм.	14	14
15.2.	Види хореографічних сюїт.	14	16
16.1.	Сфера діяльності балетмейстера.	12	20
16.2.	Постановочна та репетиційна робота.	12	20
17.1.	Літературно-драматургічна основа балетної вистави. Сценарно-композиційний план.	12	20
17.2.	Музика в балеті. Робота з композитором та диригентом.	12	20
17.3.	Робота постановника з художником.	12	20

Разом	354	520
--------------	------------	------------

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання дисципліни передбачає використання наступних методів навчання: аналітичні, лабораторні, спостереження, частково-пошукові, дослідницькі, пояснювально-демонстраційні, групові тренінги, ділові ігри, індивідуальні творчі завдання.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Екзамен - презентації власно створених постановок за кожною темою, постановочні плани (паспортизація), командні та наскрізні творчі проекти.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ Екзамен (3, 7 семестри)

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		100
T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	
-	2	3	2	3	10	5	
Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6		
T1		T2	T1		T1		
5		5	10		10		
Змістовий модуль 7			Змістовий модуль 8				
T1		T2	T1	T2			
5		5	15	20			

Залік (1, 5 семестри)

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий екзамен	Сума
Змістовий модуль 9		Змістовий модуль 10			
T1	T2	T1	T2		
2	3	5	5		
Змістовий модуль 11		Змістовий модуль 12			
T1		T1			
5		15			

Змістовий модуль 13		Змістовий модуль 14		100	200
T1		T1			
15		15			
Змістовий модуль 15		Змістовий модуль 16			
T1	T2	T1	T2		
10	20	-	-		

Завданнями поточного контролю є перевірка засвоєння навчального матеріалу студентами. Несвоєчасне виконання (через неповажну причину) обов'язкових завдань передбачає зниження поточної рейтингової оцінки.

Студент, який успішно виконав усі види роботи, має можливість набрати 100 балів.

Оцінювання студентів заочної форми навчання здійснюється за результатами підсумкового контролю (екзамену) за 100-бальною системою. Зміст екзамену складає результати виконаних завдань: відповіді на тестові завдання (5 балів), презентація хороводу (словесна та практична) (30), постановочний план хороводу (10) презентація народно-сценічного танцю (словесна та практична) (30), постановочний план народно-сценічного танцю (15), участь у постановках інших студентів (10).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою	Оцінки за національною шкалою	
			Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	5 (відмінно) (відмінне виконання лише з незначною	5 (відмінно)	зараховано

		кількістю помилок)		
82-89	B	4 (дуже добре) (вище середнього рівня з кількома помилками)	4 (добре)	
74-81	C	4 (добре) (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)		
64-73	D	3 (задовільно) (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	3 (задовільно)	
60-63	E	3 (достатньо) (виконання задовольняє мінімальним критеріям)		
35-59	FX	2 (незадовільно) з можливістю перездачі	2 (незадовільно)	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	2 (незадовільно)	з можливістю повторного складання

Критерії оцінки знань студентів

«Відмінно» – повна, логічна, аргументована, проілюстрована прикладами відповідь, яка свідчить про самостійність мислення студента, міцне засвоєння ним навчального матеріалу, вміння пов'язати його з практикою, робити узагальнення та висновки. Чітке визначення студентом основних понять і категорій філософії, студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення, аргументовано, науково аналізує філософські проблеми,

об'єктивно оцінює досягнення філософської науки та її вплив на розвиток та формування світогляду епохи та майбутнього. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, вміє застосовувати знання при вирішенні професійних питань. Уміє вдаватися до діалогу, доводити власну громадську та світоглядну позицію. Виконав 100% обсяг самостійної роботи. Брав участь у семінарах, підготував і захистив реферат. За підсумками тестування правильно відповідає на 90 – 100% питань.

«Добре» - студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді, потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання подій, ідей, досягнень філософської думки більш емоційне, ніж наук. Виконав 100% обсягу самостійної роботи. Брав участь у семінарах, підготував і захистив реферат. За підсумками тестування правильно відповідає на 70 – 89% питань.

«Задовільно» - студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, мова спрощена, оцінювання досягнень філософської думки лише емоційне, ніж наукове. Викладач постійно коректує відповідь студента. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду. Виконав не менше 70% самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає 50 -69% питань.

«Незадовільно» - студент не володіє необхідними знаннями, не володіє практичними навичками дисципліни. Виконав менше 50 % самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає 0 – 49 % питань.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Плани практичних занять.
2. Завдання для самостійної роботи.
3. Методичні рекомендації до оформлення постановочних планів.
4. Зразки постановочних планів за різними темами курсу.

5. Методика для самостійної роботи.
6. Відеоматеріали зразків хореографічних постановок.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Григорович Ю. М. Балет. Энциклопедия / Ю. М. Григорович. - М.: Советская энциклопедия, 1981. – 623 с.
2. Балет. Танец. Хореографія: краткий словарь танцевальных терминов и понятий.- СПб.: Издательство «Лань»; «Издательство ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2008. – 415 с.
3. Акина Н. Е. Балет и література. - М.: Знание, 1987. – 118 с.
4. Баланчин Д. Сто один рассказ о большом балете. - М.: КРОН-ПРЕСС, 2000. – 370 с.
5. Басков В. Балетмейстеры о своём труде. - М.: [Б.и.] 1977. – 98 с.
6. Богданов Т. Ф. Работа над содержанием хореографического произведения. - М.: ВИХТ, 2006. – 54 с.
7. Ванслов В. В. Балеты Григоровича и проблемы хореографа. - М.: Ис- во. 1968. – 115 с.
8. Волынский А. Книга ликований. Азбука классического танца. – СПб.: Издательство «Лань»; « Издательство ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2008. – 352 с.
9. Гватерини М. Азбука балета. – М.: БММ АО, 2001. – 240 с.
10. Голдріч О. Хореографія. Основи хореографічного мистецтва. Основи композиції. - Львів: Край, 2003. – 158 с.
11. Добротворская Г.Н. Танец. Пантоміма. Балет. - Л.: Ис-во, 1975. -76 с.
12. Есаулов И. Хореодраматургия. Искусство балетмейстера. – Ижевск: Удмуртский ун-т, 2000. – 320 с.
13. Забута Б. Музичне забезпечення хореографічних постановок. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 195 с.
14. Зарипов Р. Драматургия и композиция танца: взгляд из зрительногозала.

– Новосибирск, 2008. -344 с.

15. Загайкевич М. П. Драматургія балету. - К.: Наукова думка, 1978. – 121с.
16. Захаров Р. В. Записки балетмейстера. - М.: Ис-во. 1976.-269 с.
17. Захаров Р. В. Работа балетмейстера с исполнителями. - М.: Ис-во,1967. – 94 с.
18. Карп П. М. Балет и драма. - Л.: Ис-во, 1980. – 189 с.
19. Колесниченко Ю. Инструменты хореографа. – К.: Кафедра, 2012. –659 с.
20. Карп П. М. О балете. - М.: Ис-во, 1967. – 64 с.
21. Константинова М. Е. «Спящая красавица». - М.: Ис-во, 1990. – 312 с.
22. Красовская В. М. Статьи о балете. - Л.: Ис-во, 1967. -119 с.
23. Кривохижа А. М. Гармонія танцю. Методичний посібник для хореографічних дисциплін педагогічного навчального закладу.– Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2005. – 92 с.
24. Кузнецов Е. Из прошлого русской эстрады. - М.: Искусство, 1958. – 84с.
25. Лифар С. Спогади Ікара.: монографія; Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ. – К., 2007. – 192с.
26. Лифарь С. Странные годы с Дягилевым. Воспоминания. - К.: Муза ЛТД,1994. – 299 с.
27. Лопухов Ф. Шестьдесят лет в балете. - М.: Искусство, 1966. – 338 с.
28. Лопухов Ф. Хореографыческие откровенности. М.: Ис-во, 1972. – 246с.
29. Луцкая Е. Жизнь в танце / Е. Луцкая. - М.: Искусство, 1962. - 78с.
30. Новерр Ж. Ж. Письма о танце. - Л.: Академия, 1964. -179 с.
31. Пигулевский В. Элементарная теория танца. – К.: Науковий світ. –2011, 87 с.
32. Румнев. А. О пантомиме, театре, кино. - М.: Искусство, 1964. – 105 с.
33. Слонимский Ю. В честь танца. - М., 1968. – 259 с.

34. Слонимский Ю. Драматургия балетного театра XIX века. - М.: Ис-во, 1977. – 167 с.
35. Слонимский Ю. Музыка в балетном театре. - Сб. -М., 1962. – 115 с.
36. Солертинский И. Статьи о балете. - Л., 1973. -168 с.
37. Станішевський Ю.О. Балетний театр України: 225 років історії. - К.: Музична Україна, 2003. – 197 с.
38. Суриц Е. Балет и танец в Америке.: монографія; Издательство Уральского университета. – Екатеринбург, 2004. – 392с.
39. Суриц Е. Все о балете. - М., 1966. – 71 с.
40. Татубаев С. С. Жесты как компонент искусства. - Алма-Ата: Казахстан, 1979. – 128 с.
41. Фокин М. Против течения. - М.-Л.: Искусство, 1962. – 560 с.
42. Франгопуло М. 75 балетных либретто. - Л., 1960. – 87 с.
43. Франгопуло М. Выразительные средств балетного искусства / М. Франгопуло. - Л.: 1964. – 94 с.
44. Цорг А. Грамматика танцевального искусства и хореографии. - Одесса: Тип. Шульце. 1980. -120 с.
45. Чепалов О. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.: монографія; Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2007. – 344с.
46. Чефранова Н. О внутренней технике артиста балета. - М: Искусство, 1967. – 101 с.
47. Шариков Д. «Contemporary dance» у балетмейстерському мистецтві. -К.: КиМУ, 2010. - 173 с.
48. Шариков Д. Класифікація сучасної хореографії.: монографія; Видавець Вадим Карпенко. – К.:Видавець Карпенко В.М., 2008. – 168 с.
49. Шевченко В. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії. - К.: ДАКККМ, 2006. – 183 с.
50. Шереметьевская Н. Танец на эстраде. - М.: Искусство, 1985. – 236 с.

51. Шереметьевская Н. Прогулка в ритмах степа. – М. Печатное дело, 1996. – 348 .
52. Эльяш Н. И. Зрителю о балете. - М.: Знание, 1963. -107 с.
53. Эльяш Н. И. Образы танца. - М.: Знание, 1970. – 146 с.
54. Minton S. Choreography: a basic approach using improvisation. – 1rd ed. – Human Kinetiks Publisherrs, 1986. – 134p.
55. Minton S. Choreography: a basic approach using improvisation. – 3rd ed. – Human Kinetiks, 2007. – 165 p.